

Objemový zlomek a objemová procenta

Pokuste se formulovat definici objemového zlomku:

➤ **Objemový zlomek Φ vyjadřuje poměr objemu rozpuštěné látky $V(A)$ a objemu celého roztoku V^{R} .**

Napište vzoreček pro výpočet objemového zlomku:

$$\Phi(A) = \frac{V(A)}{V^{\text{R}}}$$

? Co jednotlivé symboly ve vzorečku znamenají ?

$\Phi(A)$ → *objemový zlomek látky A*

$V(A)$ → *objem látky A*

V^{R} → *objem celého roztoku*

? Jaká je jednotka hmotnostního zlomku ? ➤ **Žádná.**

Vysvětlete jakým způsobem převedeme objemový zlomek na objemová procenta:

➤ **Objemová procenta = objemový zlomek • 100**

? U jakých typů roztoků počítáme objemový zlomek a objemová procenta ?

➤ **Objemový zlomek počítáme v případě *plynných roztoků* a roztoků vzniklých rozpuštěním *kapaliny v kapalině*.**

PRAVIDLO pro výpočty objemového zlomku:

➤ **!!! Objem roztoku se mění s teplotou, proto (na rozdíl od výpočtu hmotnostních procent, závisí objemová procenta látek v roztoku na teplotě !!!**

Příklad 1:

Vypočítejte kolik dm^3 alkoholu a kolik dm^3 vody obsahuje roztok alkoholu, který má objem $2,5 \text{ dm}^3$ a koncentraci 39 %:

Zápis:

objem roztoku: $V^{\text{R}} = 2,5 \text{ dm}^3$

objemová procenta alkoholu: $\text{obj. \% (alkohol)} = 39 \%$

objem čistého alkoholu: $V (\text{alkohol}) = ?$

objem vody: $V (\text{H}_2\text{O}) = ?$

Řešení - výpočet Φ (alkohol):

$$\Phi (\text{alkohol}) = \text{obj. \%} / 100$$

$$\underline{\Phi (\text{alkohol}) = 0,39}$$

Řešení - výpočet V (alkohol):

$$\Phi (\text{alkohol}) = V (\text{alkohol}) / V^{\text{R}}$$

$$0,39 = V (\text{alkohol}) / 2,5$$

$$V (\text{alkohol}) = 2,5 \cdot 0,39$$

$$\underline{V (\text{alkohol}) = 0,975 \text{ dm}^3}$$

Řešení - V (voda):

$$V (\text{H}_2\text{O}) = V^{\text{R}} - V (\text{alkohol})$$

$$V (\text{H}_2\text{O}) = 2,5 - 0,975$$

$$\underline{V (\text{H}_2\text{O}) = 1,525 \text{ dm}^3}$$

Odpověď:

Ve 2,5 dm³ 39% alkoholického roztoku je obsaženo 0,975 dm³ alkoholu a 1,525 dm³ vody.

Příklad 2:

Směs plynů obsahuje 3 m³ CO, 2 m³ H₂ a 1 m³ N₂. Vypočítejte objemová procenta jednotlivých plynů ve směsi:

Zápis:

$$\text{objem CO: } V(\text{CO}) = 3 \text{ m}^3$$

$$\text{objem H}_2: V(\text{H}_2) = 2 \text{ m}^3$$

$$\text{objem N}_2: V(\text{N}_2) = 1 \text{ m}^3$$

objemová procenta CO, H₂, N₂: **obj.% (CO, H₂, N₂) = ?**

Řešení - výpočet celkového objemu směsi plynů V^{R} :

$$V^{\text{R}} = V(\text{CO}) + V(\text{H}_2) + V(\text{N}_2)$$

$$\underline{V^{\text{R}} = 6 \text{ m}^3}$$

Řešení - výpočet Φ (CO) a obj.% (CO):

$$\Phi (\text{CO}) = V (\text{CO}) / V^{\text{R}}$$

$$\Phi (\text{CO}) = 3 / 6$$

$$\underline{\Phi (\text{CO}) = 0,5}$$

$$\text{obj \% (CO)} = 0,5 \cdot 100$$

$$\underline{\text{obj \% (CO)} = 50 \%}$$

Řešení - výpočet Φ (H₂) a obj.% (H₂):

$$\Phi (\text{H}_2) = V (\text{H}_2) / V^{\text{R}}$$

$$\Phi (\text{H}_2) = 2 / 6$$

$$\underline{\Phi (\text{H}_2) = 0,333}$$

$$\underline{\text{obj \% (H}_2\text{)} = 33,33 \%}$$

Řešení - výpočet $\Phi (N_2)$ a obj.% (N_2):

$$\Phi (N_2) = V (N_2) / V^{\text{R}}$$

$$\Phi (N_2) = 1 / 6$$

$$\underline{\Phi (N_2)} = \underline{0,1667}$$

$$\underline{\text{obj \% } (N_2)} = \underline{16,67 \%}$$

Odpověď:

Uvedená směs plynů obsahuje 50 obj.% CO, 33,33 obj.% H₂ a 16,67 obj.% N₂.

Literatura:

ŠRÁMEK, V., KOSINA, L. *CHEMICKÉ VÝPOČTY A REAKCE*. Úvaly u Prahy: ALBRA, 1996.